

VMM vestiging Oostende (administratie)
- Milieuprestaties

Milieuverklaring 2018

INHOUD

1	Beschrijving van de EMAS-site OOSTENDE ADMINISTRATIE.....	4
2	Milieuprestaties.....	6
2.1	Water. Verbruik daalt spectaculair	6
2.1.1	Watergebruik	6
2.1.2	Afvalwater	7
2.2	Energie. Gemengde resultaten	7
2.2.1	Elektriciteitsverbruik.....	7
2.2.2	Gasverbruik	8
2.3	Mobiliteit. Er is nog werk aan de winkel	9
2.3.1	Dienstreizen	9
2.3.2	Woon-werkverkeer	10
2.4	Emissies. Doelstellingen niet behaald	11
2.5	Biodiversiteit: een oase van rust.....	12
2.6	Grondstoffen: papierverbruik daalt sterk, maar het kan nog beter	13
2.7	Afval. Doelstellingen behaald.....	13
2.8	Duurzame overheidsopdrachten	15
3	MILIEUACTIEPLAN	16

1 BESCHRIJVING VAN DE EMAS-SITE OOSTENDE ADMINISTRATIE

Figuur 1: VMM-gebouw Oostende (administratie)

Zandvoordestraat 375
8400 Oostende

De site Oostende is bereikbaar via het openbaar vervoer (De Lijn). Het gebouw ligt in een industriezone in een half stedelijke omgeving. Op dezelfde gronden bevinden zich lokalen van Aquafin NV (waterzuiveringsstation) en de onderhoudsdienst. In de EMAS-scope zit enkel het administratief gebouw. Het gebouw is omringd door een tuin die ecologisch beheerd wordt.

Het gebouw is bestemd en uitgerust voor administratieve werkzaamheden en laboratoriumactiviteiten. Er werkt overwegend administratief personeel. Een klein gedeelte van de kantoren wordt onderverhuurd aan een andere Vlaamse overheidsdienst. Het maximale aantal aanwezigen bedraagt ongeveer 100. In 2017 werkten er 81 personeelsleden, goed voor 72,7 vte.

Het gebouw bestaat uit:

- een kelderverdieping met stooklokaal, archiefruimtes, opslagruimte, koelcel;
- een gelijkvloerse verdieping met receptie, eerstehulplokaal, sanitair, administratieve lokalen, eetruimte, biologisch laboratorium, 2 vergaderzalen, serverlokaal;

2 MILIEUPRESTATIES

2.1 Water. Verbruik daalt spectaculair

2.1.1 Watergebruik

Operationele doelstellingen

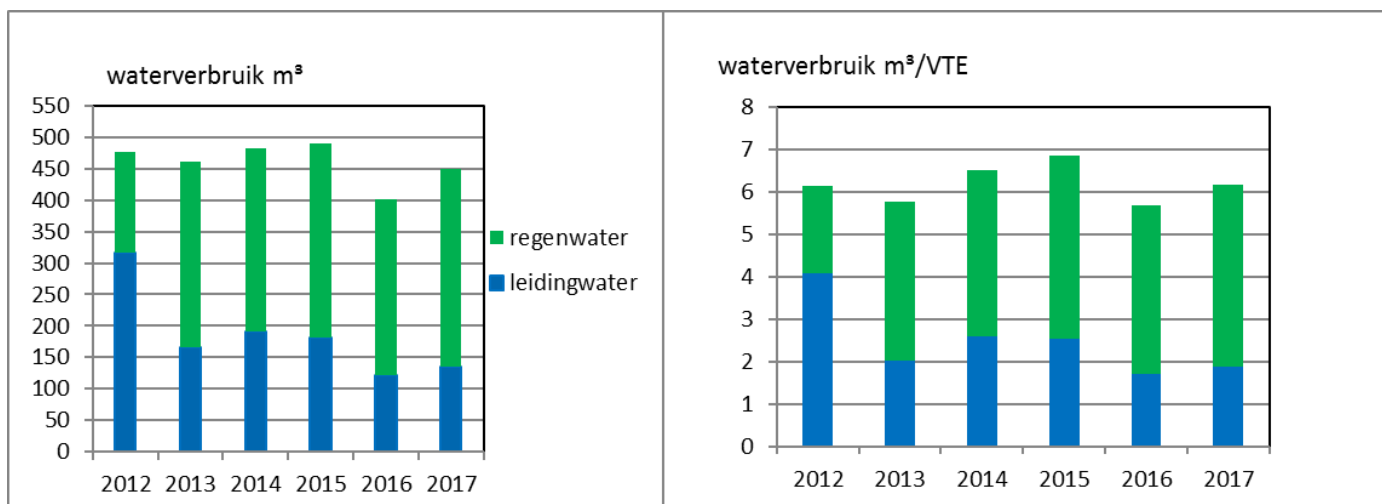
- De substitutie van het gebruik van leidingwater door regenwater en grondwater is gemaximaliseerd.
- Het waterverbruik blijft status quo ten opzichte van 2015. In de periode 2012-2017 was er meer dan een halvering van het leidingwaterverbruik. In 2017 is er wel terug een stijging van het leidingwaterverbruik van 12,3% ten opzichte van 2016. Een mogelijke verklaring is het droge voorjaar en zomer.

Per vte zaten we in 2017 aan 6,2 m³ t.o.v. 6,9 m³ in 2015.

Tussen 2012 en 2015 was het jaarverbruik van water in Oostende redelijk stabiel en schommelde het rond 470 m³, weliswaar bij een dalend aantal vte's (-7 % t.o.v. 2012). In 2017 zaten we aan 449 m³ totaalverbruik, het aantal vte's steeg met twee eenheden t.o.v. 2016. Tussen 2015 en 2017 is het waterverbruik met 25,3% afgenomen. De wagen voor de kustbemonstering werd vroeger dagelijks afgespoeld in de zomer, nu gaat men naar de carwash.

In 2013 werd het renovatieprogramma voltooid, waardoor de substitutie van leidingwater door regenwater maximaal is: in 2017 stijgt het gebruik van regenwater en stond regenwater voor 70 % in voor het totale waterverbruik. Met 1,9m³/vte wordt er zeer weinig leidingwater verbruikt. Werken aan het sanitair en het toenemend aantal VTE verklaren het meerverbruik. Ook gebeurden er meer biologische staalnames waardoor ook meer macro-invertebratenstalen moesten gespoeld worden.

Leidingwater wordt gebruikt in de keuken, het lab, voor alle wastafels en de 2 douches.

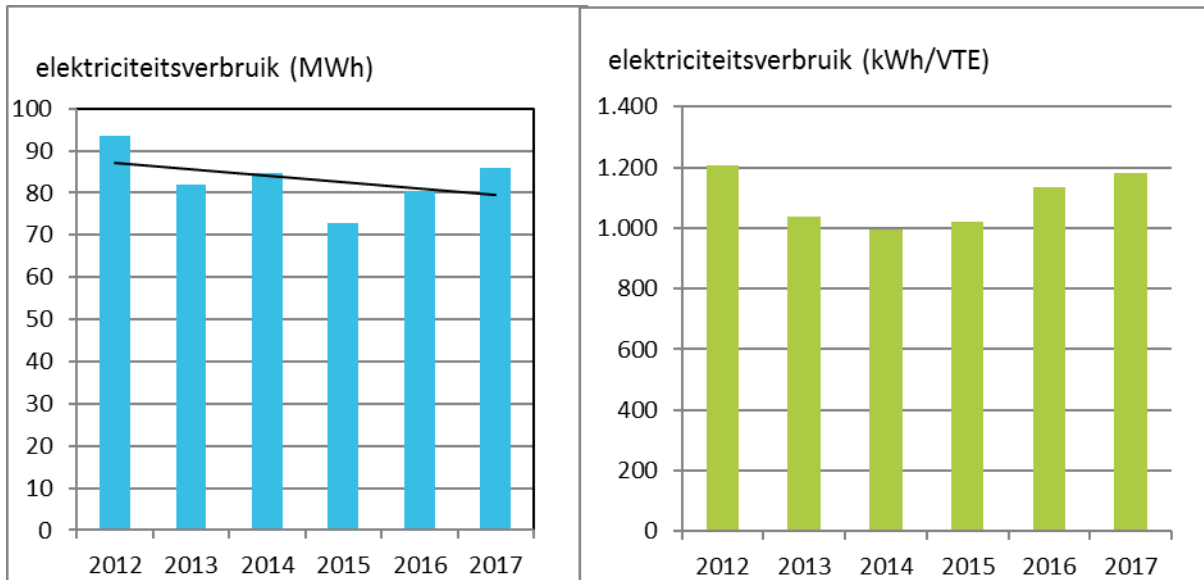

Figuur 2: Waterverbruik op de locatie Oostende in de periode 2012-2017: totaal jaarverbruik en jaarverbruik per vte

Wat kan er beter?

- Maximaal gebruik van regenwater door onderhoudspersoneel.

Figuur 3: Elektriciteitsverbruik site Oostende, verbruik in MWh per jaar en verbruik in kWh per vte (2012-2017)

Wat kan er beter?

- Sensibiliseren in het kader van het efficiënt gebruik van toestellen.
- Kiezen voor het hoogst mogelijke energielabel bij het kiezen van een nieuw toestel.

2.2.2 Gasverbruik

Operationele doelstelling

- Tegen 2019 daalt het gasverbruik (kWh/m²) met 10 % t.o.v. 2014.

Resultaten 2017

De stookinstallatie in Oostende werkt op aardgas. Het reële gasverbruik in Oostende in 2012 bedroeg 2.991 kWh/vte of 64 kWh/m² (bruto vloeroppervlakte). In 2013 werd de laagste waarde genoteerd (2.650 kWh/vte of 56,7 kWh/m²), om in 2017 te stijgen tot 3.186,9 kWh/vte of 62,9 kWh/m².

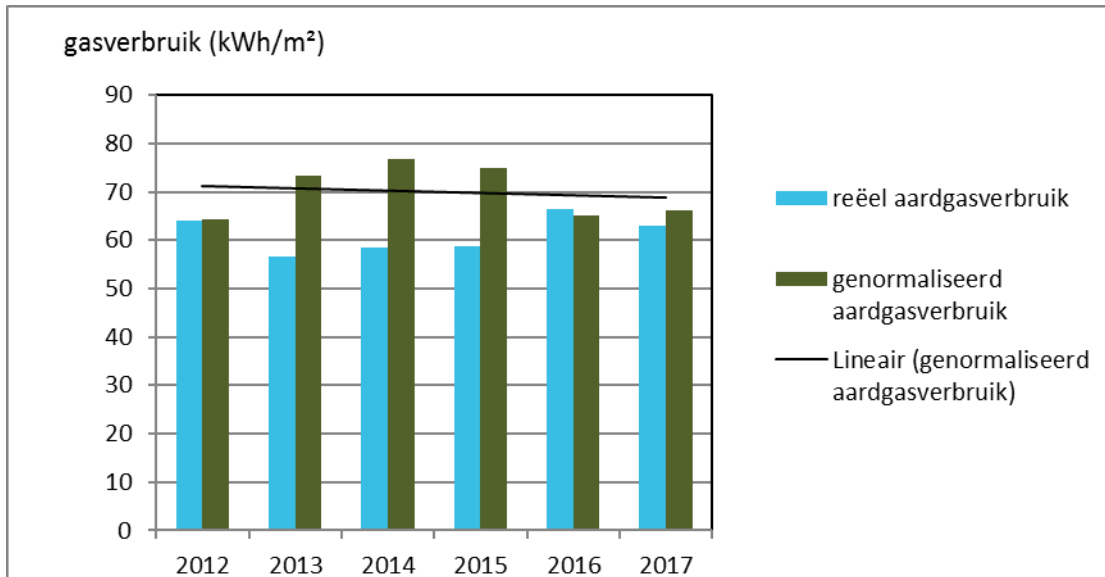
Om de doelstelling correct te evalueren, is een omrekening naar genormaliseerd verbruik nodig: dit is een correctie aan de hand van de graaddagen. Het gasverbruik hangt namelijk samen met de weersomstandigheden, uitgedrukt in graaddagen.

Het genormaliseerde verbruik daalde met 13,8 %, van 76,7 kWh/m² in 2014 naar 66 kWh/m² in 2017. Per vte komt dit uit op 3353 kWh/vte. Het gebouw bestaat uit aparte kantoorruimten met een verwarming te regelen via thermostaten. Hierdoor wordt de warmtevraag individueel gestuurd, ondanks sensibilisatie worden de thermostaten niet steeds op hun basisstand gezet bij het verlaten van de ruimte. Dit verklaarde voor een deel het grote verbruik.

Tussen 2016 en 2017 steeg het genormaliseerd verbruik met 1,4%, er zijn wel meer vte. De EMAS-benchmark voor genormaliseerd gasverbruik bedraagt 108 kWh/m².

Figuur 4: Gasverbruik (reëel) voor de site Oostende in kWh/m² bruto vloeroppervlakte (2012-2017)

Wat kan er beter?

- De automatische temperatuurregeling van de centrale verwarming efficiënt instellen. Is bijna operationeel
- Personeelsleden motiveren om zo weinig mogelijk warmteverlies te creëren in de kantoren.
- Aansluiten op het warmtenet industrieterrein Oostende.

2.3 Mobiliteit. Er is nog werk aan de winkel

Operationele doelstellingen

- Het aandeel duurzame verplaatsingen in het woon-werkverkeer verbetert met 5 procentpunten tegen 2017 (t.o.v. mobiliteitsbevraging 2014).
- Het aantal dienstkilometers met wagens daalt met 20 % in 2019 t.o.v. 2012.
- De duurzame dienstverplaatsingen nemen jaarlijks met 5 % toe t.o.v. 2016.

Resultaten 2017

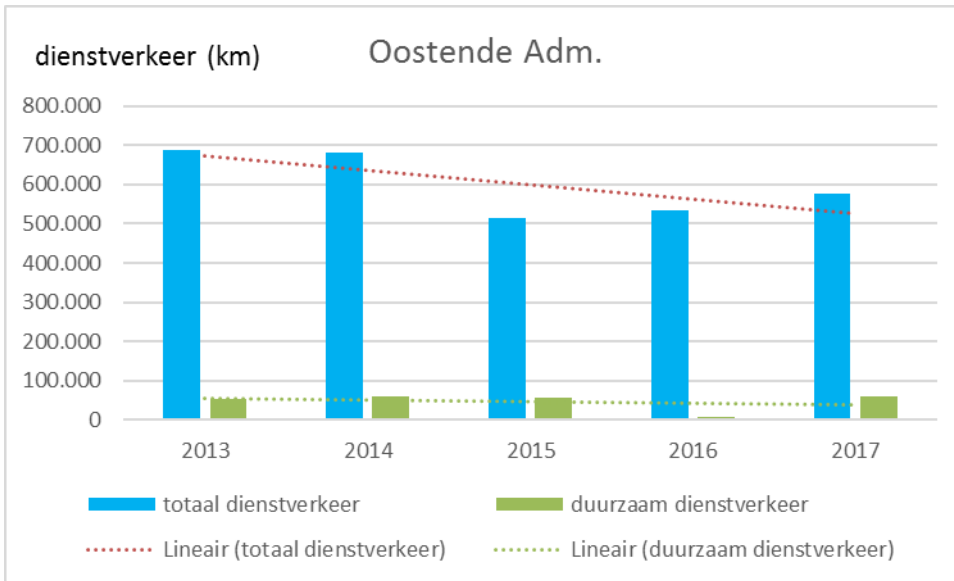
2.3.1 Dienstreizen

Sinds 2013 zijn gegevens beschikbaar over de binnenlandse dienstverplaatsingen met diverse vervoermiddelen voor de site Oostende. Binnen de VMM was deze vestiging goed voor 12 % van de totale verreden dienstkilometers in 2017, een stijging met 7% ten opzichte van 2016. In 2017 had Oostende een aandeel van 10% in duurzame vervoermodi (trein en fiets) ten opzichte van het VMM-totaal van 14 %. Dit aandeel nam sterk toe ten opzichte van 2016, toen het slechts 1 % bedroeg. We benaderen terug het cijfer van 2015 (11%).

Het totaal aantal kilometers met dienstwagens daalt met 20% ten opzichte van 2013 en maar liefst 33% ten opzichte van 2012. Dit is deels te wijten aan de personeel afbouw. Anderzijds wordt plaatsonafhankelijk werken steeds meer gestimuleerd, waardoor personeelsleden vaker de eigen wagen gebruiken en van thuis uit vertrekken. Deze kilometers voor dienstverplaatsingen zouden in de oefening moeten meegenomen worden.

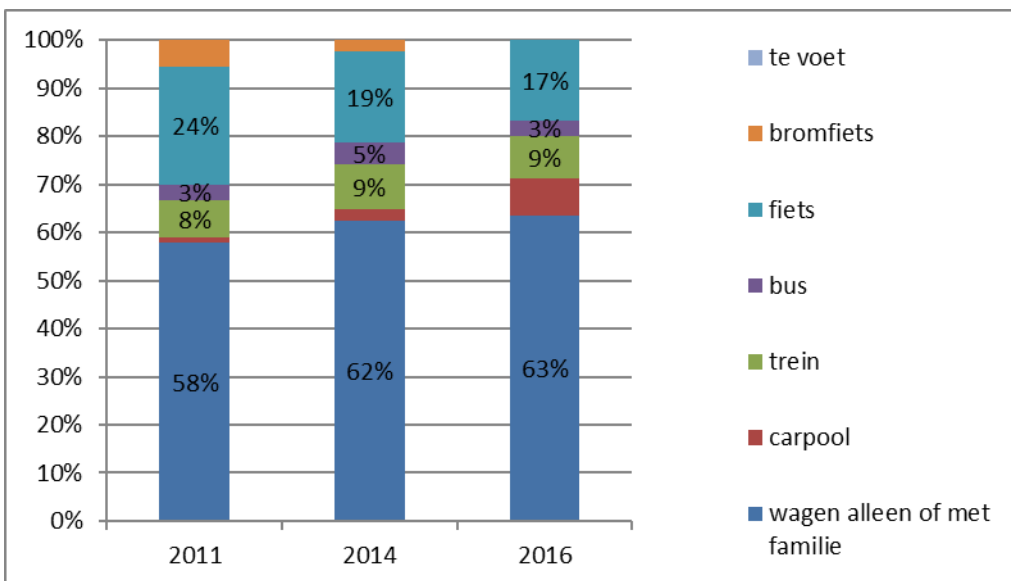
De VMM in Oostende staat in voor de exploitatie van de meetnetten of het beheer van de waterlopen. Voor die terreinwerkers is het openbaar vervoer geen alternatief, dus zetten wij in op de verbetering van de emissies van deze dienstwagens.

Figuur 5: Dienstverplaatsingen, personenkilometers dienstverkeer (km) op de site Oostende (2013-2017)

2.3.2 Woon-werkverkeer

De vestiging in Oostende ligt in een industriezone maar op fietsafstand van het station. Vlakbij is er een bushalte naar het stadscentrum. De vestiging heeft een grote parking en is vlot met de wagen bereikbaar. Voor Oostende bedroeg het aandeel duurzaam woon-werkverkeer slechts 35 % in 2011, 33 % in 2014 en 29 % in 2016. Doel voor heel de VMM is om tegen 2020 de modal split te verbeteren, wat overeenkomt met een percentage duurzaam woon-werkverkeer boven de 52 %. Op deze vestiging is er nog marge voor verbetering als de dalende trend in duurzaam woon-werkverkeer omgebogen kan worden.

Figuur 6: Aandeel vervoerswijzen in het woon-werkverkeer voor de site Oostende (2011-2016)
(Bron: enquête woon-werkverkeer 2011-2014-2016)

Wat kan er beter?

- Mobiscan laten uitvoeren. Is uitgevoerd in 2018
- Promotie elektrische testfiets.
- Zorgen dat er dienstwagens beschikbaar zijn voor werkverplaatsingen.
- Maximaal kiezen voor het openbaar vervoer voor vergaderingen.
- Introductie van videoconferentie en skype voor bedrijven.
- Uittesten elektrische dienstwagen ifv kleine verplaatsingen

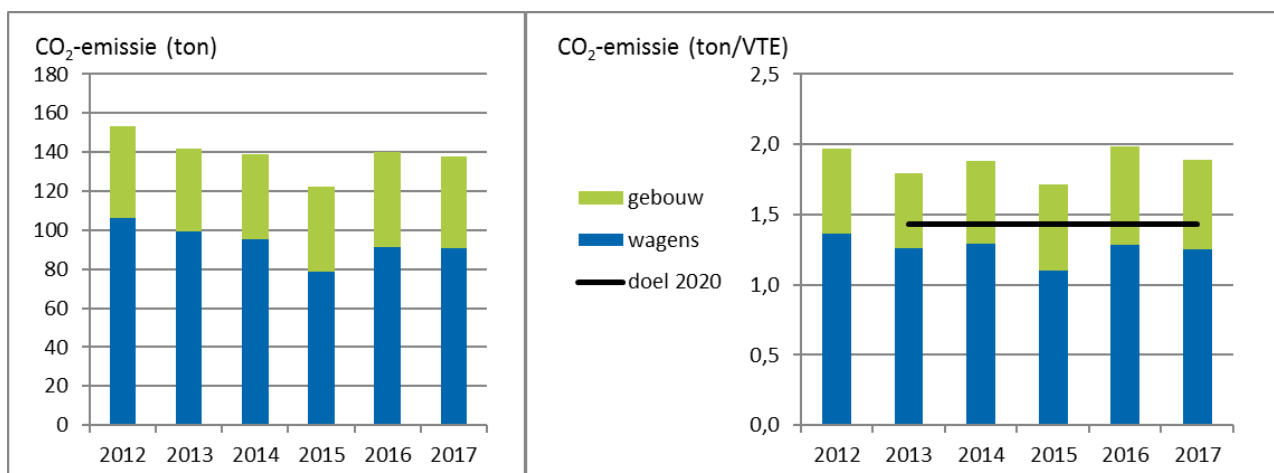
2.4 Emissies. Doelstellingen niet behaald

Operationele doelstellingen

- De directe emissie van broeikasgassen (ton CO₂-equivalenten/vte) daalt met 20 % in 2019 t.o.v. 2013.
- 80 % van de jaarlijks aangekochte nieuwe wagens is geen diesel.
- Het aantal dienstkilometers met wagens daalt met 20 % in 2019 t.o.v. 2012.

Emissies gebouwen

De gebouw gebonden CO₂-emissie in Oostende evolueerde van 42 ton CO₂ in 2013 naar 46,8 ton in 2017, wat een stijging is van 11 %. Per vte steeg de gebouwgebonden emissie van 0.53 ton per vte in 2013 naar 0.64 ton per vte in 2017. De site in Oostende scoorde beduidend hoger dan de andere VMM-locaties. Het gebouw heeft aparte kantoren met individueel regelbare thermostaten. De inspanningen van de sensibilisatie lieten zich helaas niet voelen in de cijfers.

Figuur 7: Directe CO₂-emissie voor de site Oostende (2012-2017): totale emissie en emissie per vte

Emissies dienstwagens

De EMAS-benchmark voor het aandeel dieselwagens in het wagenpark lag op 65 %. Het dienstwagenpark in Oostende omvatte op 31/12/2017 31 dienstwagens: 19 diesel-, 9 benzine en 3 CNG wagens. Dat betekende een aandeel dieselwagens van 61,29 %.

De CO₂-emissie van dienstwagens nam af tussen 2012 en 2015 (-25 %) door het dalend aantal gereden kilometers (-24 %). In 2017 stootten we opnieuw meer uit: 90,8 ton, met een maximum van 1,25 ton per vte. Er werden 4 % meer kilometers gereden dan in 2015. Ten opzichte van 2013 dalen de emissies per vte met 1 %, naar 1,25 ton/vte in 2017.

De emissie van NO_x daalt wel t.o.v. van 2015. We kwamen uit op 229 kg NO_x, wat binnen de VMM vrij veel is. De emissie van fijnstof door dienstwagens daalde van 6,6 kg PM_{2,5} in 2015, naar 4,5 kg PM_{2,5} in 2017. De

uitstoot zou kunnen dalen indien de vergroening en afbouw van het wagenpark zich ook hier zou laten voelen. Het verbeterprogramma werd in 2017 niet genoeg doorgezet. Het wagenpark groeit met 5 eenheden, het aantal diesel blijft status quo. Positief is de uitbreiding van de vloot met CNG wagens.

In totale directe emissies is er een stijging van 5,4% per vte ten opzichte van 2013. Een werknemer in Oostende stoot 1,9 ton CO₂ uit per jaar. De EMAS doelstelling wordt zeker niet behaald.

Wat kan er beter?

- Centraal beheer van de temperatuur in het gebouw onderzoeken.
- Voortzetten/versterken van het duurzaam aankoopbeleid inzake dienstwagens.
- Verder rationaliseren van dienstverplaatsingen door compacte monsternameroutes en het promoten van collectief vervoer in het kader van vergaderplanning.
- Onderzoek naar de reorganisatie van het eigen wagenpark in de vestiging op basis van een ecoscore.
- Elektrische wagen uittesten
- Gebruik maken van videoconferentie

2.5 Biodiversiteit: een oase van rust

Operationele doelstelling 2019

- De VMM onderneemt jaarlijks gerichte acties ter versterking van de biodiversiteit.
- De VMM is voortrekker inzake het gebruik van alternatieven voor pesticiden

Resultaten 2017

De site Oostende telt 3.200 m² verharde oppervlakte, er is 20.160 m² onverharde oppervlakte in eigendom. Omstreeks 1980 werd, onder impuls van een programma tot reductie van pesticiden, besloten om het domein van de buitendienst Oostende om te zetten in een groenzone die geen pesticiden behoeft. De westelijke zijde werd aangelegd met enerzijds een hooi/bloemenweide en bosrand. De bestaande put/vijver werd natuurtechnisch afgeschuind. Aan de oostelijke zijde, kant parking, werden fruitbomen aangeplant. Aan de inkomzijde is er naast de parkeerplaatsen voor de bezoekers een natuurtuin met aanpalend een grasweide voor schapen.

Vandaag, ruim 25 jaar later, is het VMM-domein een oase van rust middenin een bedrijfzone. Vanuit de westzijde kijk je uit op een ruime poel waar tal van waterplanten voorkomen, en libellen en kikkers deel uitmaken van de roerende biotiek. Ook de bijzondere waarnemingen van vogels, zoals de ijsvogel die in het voorjaar regelmatig wordt gespot, dragen hiertoe bij.

Er is sedert een aantal jaren een overeenkomst met een imker om op het domein bijenkasten te zetten. De biotoop leent zich immers tot de productie van honing. De imker heeft een aantal hoeken ingericht waar de bijenkasten staan, en beheert de omliggende vegetatie in functie van het uitvliegen van de bijen. Behalve op de bloemenweide wijst de imker op een aantal cultuurplanten die ook waardevol zijn voor de bijen.

Het onderhoud van het domein wordt vandaag uitbesteed aan de vzw Duinenwacht, een project van sociale tewerkstelling.

Wat kan er beter?

- Ecologisch heraanleggen van de tuin naar aanleiding van de werken aanleg groene N 62.

- Opstarten kringlooptuin.
- Ophangen zwaluwkasten.
- Jaarlijks (manuele) bereklauwbestrijding in de tuin van de vestiging.

2.6 Grondstoffen: papierverbruik daalt sterk, maar het kan nog beter

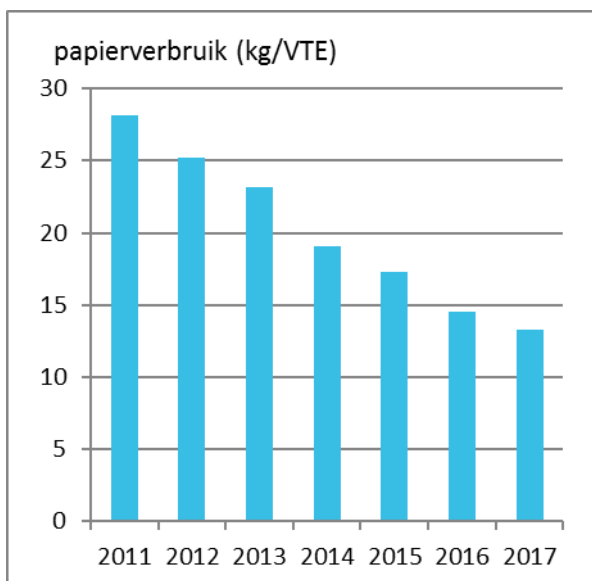
Operationele doelstelling

- Papierverbruik reduceren met 20 % tegen 2019 t.o.v. 2014.

Resultaten in 2017

Het papierverbruik per vte in Oostende buitendienst bedroeg 28,2 kg/vte in 2011 en 13,3 kg/vte in 2017. Dit is een daling met 39 % ten opzichte van 2011. De personeelsbezetting daalde wel tussen 2012 en 2017 met 6 %. Tussen 2014 en 2017 daalde het verbruik per vte met 30%, de doelstelling werd reeds behaald.

Na Leuven maakt deze locatie het hoogste aantal prints per vte. Door de digitalisering van de heffing aangiften vermoeden we nog verbetering.

Figuur 8: Papierverbruik voor printen en kopiëren voor Oostende buitendienst in kg/vte (2011-2017)

Wat kan er beter?

- Verder implementeren van elektronisch handtekenen van alle communicatie en aanvragen.
- Elektronisch aanbesteden uitbreiden.
- Documentbeheer van gemeenschappelijke documenten verbeteren.
- Laptops, tablets ter beschikking stellen voor vergaderingen en terreinwerk.

2.7 Afval. Doelstellingen behaald

Operationele doelstellingen

- De hoeveelheid restafval (kg/vte) neemt af met 20 % t.o.v.2014.
- De hoeveelheid pmd blijft status quo t.o.v. 2015.

Resultaten 2017

Op de locatie Oostende wordt de fractie papier en karton bepaald met volumeschatting. De fracties restafval en pmd worden gewogen. Sinds 2014 is de registratie ook het meest volledig, met inbegrip van het correct sorteren van al de afvalstromen en het gevaarlijk afval van de laboactiviteiten. Voor de massabepaling papier en karton werden de gemeten volumes omgerekend met omzettingsfactoren bepaald op de locatie Aalst.

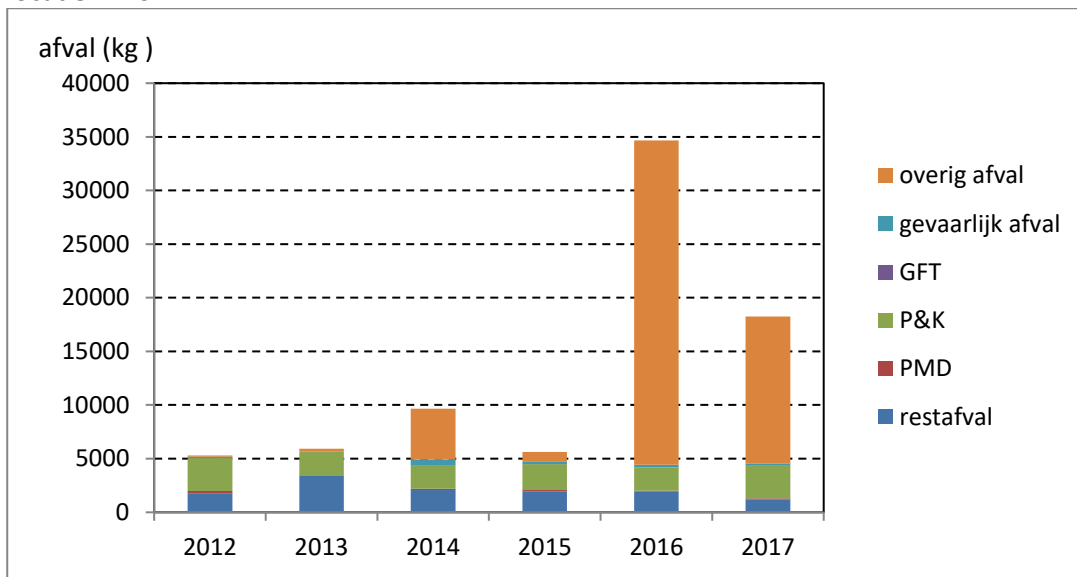
De locatie Oostende produceerde 5.617 kg afval in 2015, hetzij 79 kg/vte. In 2017 steeg de hoeveelheid totaal afval aanzienlijk naar 18.251 kg, waarvan 13.169 kg bouwafval afkomstig van renovatiewerken. Zonder deze fractie kwamen we op een totaal van 4.526 kg. In 2017 werd 108 kg gevaarlijk afval afgevoerd.

In vergelijking met locaties met vergelijkbare activiteiten was dat vrij veel. De hoeveelheid restafval daalde wel met 38 % in 2017 ten opzichte van 2015. Er was een toename in 2015 van het papier- en kartonafval door een andere leverancier van laborecipiënten. In 2016 was er weer een daling en in 2017 steeg het papier- en kartonafval tot een maximale waarde sedert 2012. Voor de pmd-fractie was er een constante gunstige evolutie.

De fracties restafval, papier en karton en pmd bedroegen in 2017 16,6 kg/vte, 43 kg/vte en 1,2 kg/vte. De hoeveelheid pmd lag onder het gemiddelde binnen de VMM (1,7 kg/vte in 2017). Er werd 0,65 kg/vte plasticfolie opgehaald. De hoeveelheid restafval (kg/VTE) neemt af met 40,7 % t.o.v.2014 en PMD is in 2017 met 22,4 ,7 % afgenomen tov 2012. Ten opzichte van 2015 is de hoeveelheid PMD (kg/VTE) gezakt met 22%.

De locatie behaalt haar doelstelling.

De locatie scoorde voor de fracties restafval, papier en karton en pmd onder de EMAS-benchmark, en t.o.v. de VMM-benchmark kwam enkel de fractie papier en karton hoger uit. Als we alle afvalfracties samen beschouwen, had de locatie in Oostende een hogere afvalproductie per vte dan de vergelijkbare VMM-locatie in 2017.

Figuur 9: Afvalproductie per fractie op de site Oostende buitendienst (2012-2017)

Wat kan er beter?

- Onderzoeken of we het aanbod van leidingwater kunnen verbeteren.
- Sensibiliseren om afval te vermijden, zowel intern als extern.

3 MILIEUACTIEPLAN

Concrete EMAS-acties per kernindicator

VMM/EMAS/REG/007 – ACTIEPLAN OOSTENDE 2016-2019						
EMAS kernindicator	Stragische doelstellingen 2020 VMM breed	Operationele doelstellingen periode 2016-2019 LOCATIE	Nr	Datum input actie	Uit te voeren vóór (datum)	Omschrijving actie
water	Het minimaliseren van het gebruik van leidingwater (LW) en grondwater (GW) en het maximaliseren van de substitutie door regenwater (RW). (best in class) Maximaliseren van infiltratie (RW) op eigen domeinen.	De substitutie van het gebruik van leidingwater door regenwater en grondwater is gemaximaliseerd. Het waterverbruik (m ³ /VTE) blijft status quo ten opzichte van 2015.	1	maart 2016	2017	Optimalisatie waterverbruik van sanitaire installaties
			2	maart 2016	2016	Maximaal gebruik van regenwater door onderhoudspersoneel
			3	mei 2016	2016-2019	Jaarlijkse WIL sensibilisering rond wereldwaterdag
			4	maart 2016	2017	Ervoor zorgen dat de sanitaire installaties in een perfecte staat van onderhoud en werkingsstaat verkeren
	De VMM behandelt zijn afvalwater volgens de opgelegde wettelijke normen en is een trendsetter inzake de behandeling van afvalwater naar de bedrijven en de huishoudens die ze controleert en adviseert	De VMM behandelt zijn afvalwater volgens de opgelegde wettelijke normen en is een trendsetter inzake de behandeling van afvalwater naar de bedrijven en de huishoudens die ze controleert en adviseert.	5	maart 2016	2016-2019	Blijvend opvolgen respecteren milieuvergunning

lucht - emissies	De VMM verlaagt haar broeikasgasemissie (kton CO ₂ -equivalenten) met 30% tegen 2020 met 2013 als referentiejaar door directe* emissiereductie.	De directe emissie van broeikasgassen (ton CO ₂ -equivalenten/VTE) daalt met 20% tegen 2019 t.o.v. 2013	6	maart 2016	2016	Streven naar minder leveringen door externen	
			7	maart 2016	2016-2019	Frequente controle bandenspanning	
			8	maart 2016	2016-2019	Sensibiliseren rijgedrag: aanbod cursus eco-driving opnemen in standaard vormingsaanbod voor iedereen die veel verplaatsingen / terreinwerk doet	
			9	maart 2016	2017	Onderzoek naar reorganisatie eigen wagenpark in functie van ecoscore	
		80% van de jaarlijkse aankopen van nieuwe wagens is niet-diesel	10	maart 2016	2019	Voorstellen om in de toekomst poolwagens te vervangen door elctrisch/hybridewagens/CNG ipv diesel/benzine	
			11	maart 2016	2019	Mogelijkheid bekijken voor het plaatsen van een laadpaal voor elektrische wagens	
			12	maart 2016	2017	Via systeem van videoconferenties bilateraal overleg zodat geen dienstverplaatsingen naar een andere vmm locatie nodig is	
		Het aantal verreden kilometers met dienstwagens met 20% reduceren in 2020 door het rationaliseren van de dienstverplaatsingen en de aankoop van wagens aangedreven door schone technologie.	Het aantal verreden dienstkilometers met wagens daalt met 20% t.o.v. 2012 tegen 2019	13	maart 2016	2017	Systeem cambiowagens bekend maken en promoten

energie	De VMM verlaagt haar primair elektriciteitsverbruik (kWh/VTE) met een totaal van 10% tegen 2020 en met minimum 5% in elke vestiging, met 2013 als referentiejaar/ De VMM verlaagt haar gasverbruik (kWh per m2) met 10 % tegen 2020 met 2013 als referentiejaar	Het elektriciteitsverbruik (kWh/VTE) daalt met 2% per jaar t.o.v.2016/Het gasverbruik (kWh/m2) daalt met 10% t.o.v. 2014	14	maart 2016	2018	Mogelijkheid plaatsen zonnepanelen onderzoeken
			15	maart 2016	2017	Wekelijks dikke truiendag tijdens het winterhalfjaar
			16	maart 2016	2017	Centraal beheer temperatuur ipv thermostatische kranen
			17	maart 2016	2017	Plotter niet meer automatisch opstarten vanop afstand maar alleen als hij ook effectief zal worden gebruikt
			18	maart 2016	2016-2019	Elk jaar in december de diepvriezers van ARW ontdooien, reinigen en uitzetten tijdens kerstperiode
			20	maart 2016	2017	Collega's sensibiliseren in het kader van efficiënt gebruik van elektrische toestellen
			21	maart 2016	2016-2019	Personeelsleden motiveren om zo weinig mogelijk warmteverlies te creëren in de burelen
			22	maart 2016	2017	De automatische temperatuurregeling centrale verwarming efficiënt instellen
			23	maart 2016	2017	Mogelijkheid onderzoeken om printers (MTF) 's nachts volledig uit te schakelen
			24	mei 2015	2016	Uitschakelen draagbare telefoons
25	juni 2016	2016-2019	Deelnemen aan onderzoek tot het aansluiten op het wamtenet Oostende			

			26	maart 2016	2017	Plaatsen van sensoren waar regelmatig vergeten wordt het licht te doven
materialen			27	maart 2016	2018	Digitaal ter beschikking stellen van aanbestedingsdocumenten op het internet (platform e-Notification), zodat geen papieren versies dienen te worden verstuurd naar geïnteresseerde inschrijvers.
			28	maart 2016	2016	Gebruik maken van (versneden) oud papier voor kladnota's en indien het toelaat, recto-verso kopiëren.
			29	maart 2016	2017	Een goed beheer van de netwerkschijven zodat documenten vlot toegankelijk zijn
			30	maart 2016	2018	Ondersteunende diensten aanmoedigen om het aantal papieren formulieren voor bijvoorbeeld aanvragen vergoedingen te digitaliseren.
			31	maart 2016	2018	Digitaal doorsturen van betalingsdossiers aan hoofdbestuur Brussel, wat het opsturen van papieren documenten overbodig maakt.
			32	mei 2015	2017-2019	Betere afweging van papierkeuze/papierformaat voor speciale afdrucken van plotter
			33	maart 2016	2017	Onderzoek aanschaf stoomreinigers
			34	maart 2016	2017	Bestellingen op elkaar afstemmen en/of samenvoegen tussen de diensten

mobiliteit	Zowel bij dienstverplaatsingen als bij woon-werkvervoer de modal split* verbeteren ten opzichte van 2011	Het aandeel duurzame verplaatsingen in het woonwerkverkeer verbetert met 5 procentpunten tegen 2017 (ten opzichte mobiliteitsbevraging 2014)	35	maart 2016	2017	Gebruik poolwagens kritisch bekijken en mogelijkheid nagaan om minstens 1 poolwagen te elimineren
		De duurzame dienstverplaatsingen nemen jaarlijks toe met 5% tov 2016	36	mei 2016	2016-2019	Promotie elektrische testfiets
			37	mei 2016	2018	Via de Provincie testcaravaan op de buitendienst inzetten (Mobiscan)
			38	maart 2016	2016	Vooraleer zich te verplaatsen met de dienstwagen, zich informeren of men kan meerijden met iemand anders.
	Het aantal verreden dienstkilometers met wagens daalt met 20% t.o.v. 2012 tegen 2019	39	maart 2016	2017	Maximaal kiezen voor het openbaarvervoer naar vergaderingen	
		40	maart 2016	2017	Er voor zorgen dat er steeds dienstwagens beschikbaar zijn voor alle personeelsleden voor dienstopdrachten door de indeling van de dienstwagens uit de groepen 1, 3 en 4 bij niet gebruik ook ter beschikking te stellen voor alle personeelsleden voor hun dienstopdrachten (met name voor de groep 2).	
	VMM verhoogt het aantal dagen telewerk met 20% tegen 2020 met 2012 als referentiejaar	41	maart 2016	2018	Fietsverplaatsing naar werk promoten door gezamenlijke aankoop (electrische) fietsen	

biodiversiteit	Gronden in beheer van de VMM worden beheerd volgens de principes van ecologisch groenbeheer	VMM neemt jaarlijks gerichte acties ter versterking van biodiversiteit	42	maart 2016	2016	Opstarten aanleg composthoop / kringlooptuin
			43	maart 2016	2017	Plaatsen insectenhotel
			44	april 2016	2017	Ophangen zwaluwkasten
			45	maart 2016	2016-2019	De bijenkorven in de vestiging bestendigen
			46	mei 2016	2016-2019	Jaarlijkse berenklauwbestrijding in de tuin van de vestiging
	Bijdragen aan de UN-doelstellingen inzake tegengaan van het verlies aan biodiversiteit tegen 2020	47	januari 2016	2017-2019	Ecologische heraanleg tuin nav aanleg groene 62	
De VMM voldoet steeds aan het nulgebruik van pesticiden zoals voorgeschreven in het pesticidendecreet	VMM is voortrekker inzake het gebruik van alternatieven voor pesticiden	48	maart 2016	2016-2019	Alternatieven gebruiken voor pesticiden is continu aandachtspunt in het beheer van het gebouw	
afval	Afvalbeheer VMM-breed optimaliseren tegen eind 2014	De hoeveelheid restafval (kg/VTE) neemt af met 20% t.o.v. 2014	49	maart 2016	2018	Geen afvalstoffen achterlaten bij werken door aannemers.
	De restfractie met 50% terugdringen tegen 2020 met als referentiejaar 2012 en de PMD fractie met 10% terugdringen	De hoeveelheid PMD blijft status quo tov 2015.	50	maart 2016	2017	Onderzoek of het houden van kippen op de vestiging haalbaar is
			51	maart 2016	2017	Plotter niet meer automatisch opstarten vanop afstand maar alleen als hij ook effectief zal worden gebruikt

	tegen 2020 met 2013 als referentiejaar		52	maart 2016	2016	Overschakelen van melk in kartonnen bricks naar glazen flessen
			53	maart 2016	2016	Apart inzamelpunten voor de verschillende afvalfacties voorzien
			54	maart 2016	2016-2019	Kantoormedewerkers faciliteren en promoten van het drinken van kraantjeswater
			55	mei 2016	2017	Onderzoek voor het plaatsen van waterkoeler om het drinken van kraantjeswater te verhogen
			56	maart 2016	2016	Oplossing zoeken voor restplastic
			57	mei 2016	2017	Afschaffen persoonlijke vuilnisbak
			58	maart 2016	2017	Leveranciers sensibiliseren om zo weinig mogelijk verpakking / herbruikbare verpakking te gebruiken of verpakking terug te nemen (opnemen in offerte)
indirecte milieuaspecten	Streven naar 100% duurzame overheidsopdrachten tegen 2020. Dit betekent dat tegen 2020 100% van de afgesloten overheidsopdrachten in elke VMM-afdeling duurzaam moet verlopen en dit minstens voor de productgroepen	80% van de overheidsopdrachten verlopen duurzaam tegen 2019 en worden geregistreerd via indicatoren.	59	maart 2016	2017	Kiezen voor milieuvriendelijke materialen bij de uitvoering van werken aan cat 1 waterlopen, indien de toestand dit toelaat.
			60	maart 2016	2017	Er wordt op toegezien dat bij alle grondwerken vooraf een planaanvraag wordt ingediend via het KLIM/KLIP portaal.
			61	maart 2016	2016-2019	Wanneer derden voor of bij de VMM werken, moeten zij de veiligheids- en milieuvorschriften van de VMM toepassen. Uiteraard moeten ze daarvan eerst op de hoogte zijn. We gebruiken het document "de

